

Futbol Takımı Taraftarlığının Hastane Çalışanları Üzerine Etkisi

Ramazan ERDEM*, Dilek ULU**

ÖZET

Günümüzde futbol geniş kitleleri kuşatan ve psiko-sosyal etkileri olan bir olgudur. Bu araştırmada, araştırmacılar tarafından geliştirilen bir anketle Fırat Tıp Merkezinden toplanan verilere dayanılarak, öncelikle hastane çalışanlarının futbol olgusu ile ilgili görüşleri irdelenmiştir. Hastane çalışanlarının çoğunluğu futbolun abartıldığını vurgulamışlardır. İkinci olarak futbol takımı taraftarlığının hastane çalışanlarına etkileri, gündemi meşgul etme, zaman ayırma, moral duruma ve çevreyle ilişkilere etkisi boyutlarıyla incelenmiştir. Bu etkiler cinsiyet, gelir, yaş ve eğitim düzeyine göre karşılaştırılmıştır. Yapılan analizde, futbol takımı taraftarlığının kadınlara göre erkek çalışanlarda daha fazla etkili olduğu bulunmuştur. Genel olarak yaşı genç, gelir ve eğitim düzeyi düşük grupların futbol takımı taraftarlığından daha fazla etkilenme eğiliminde oldukları görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Hastane çalışanları

The Effects of Football Team Favoritism on Hospital Employees

ABSTRACT

Nowadays football is a psycho-social event that affects wide social groups. In this study, the views of hospital employees on football were examined by a questionnaire developed by researchers. The questionnaire was administered in Fırat Medical Center. Most of the employees stressed that football has been exaggerated. The effects of football team favoritism on hospital employees in dimensions of occupying the agenda, time allocation, mood, and relationships with the environment were also examined. These effects were compared by gender, income, age, and educational level. As a result of the analysis, it was found that football team favoritism affects males more than females. In general, those who are younger, low-income, and less educated tend to be affected by football team favoritism more than their counterparts.

Key Words: Hospital employees.

* Dr. Öğretim Görevlisi, Fırat Üniversitesi Sağlık Hizmetleri M.Y.O.

** Arş. Gör., Fırat Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü

I. GİRİŞ

Günümüzde futbol sadece bir spor dalı ya da oyun değil, psiko-sosyal etkileri olan bir olgu haline gelmiştir. Futbol, diğer spor dallarından daha popüler olması, geniş kitleleri içine alması ve kamuoyu üzerindeki etkileri nedeniyle son yıllarda bir çok disiplinin ilgisini çekmektedir. Futbol günümüzde sokaktaki vatandaştan en üst düzey kamu yöneticilerine kadar hemen hemen herkesin gündeminde bulunmaktadır. Günümüz organizasyonlarında çalışanların da günlük aktiviteleri ve gündemlerinde futbol önemli bir yer tutmaktadır.

Başlangıçta İngiliz işçilerinin mahalle aralarında çok az insanın ilgisini çekerek oynadığı bir oyun olan futbol, zamanla çok büyük bir endüstriye dönüşmüştür. Günümüzde bazı taraftarlar aylar öncesinden maç günlerini tespit etmekte, özel önemi olanların altını çizip kutsal bir gün gibi hafızalarına kazımaktadırlar. Belirlenen gün yaklaştıkça taraftarların yaşamlarının en önemli unsurları arasına bu futbol maçı girmekte, gündelik dilin önemli bir kısmına egemen olmaktadır (Bostancı 1999). Yapılacak toplantılar, verilecek randevular ve diğer faaliyetlerin maçların saatlerine göre ayarlandığı görülmektedir. Önemli maçların televizyonlardaki yayın saatleri, sokakların boşaldığı, çalışmalara ara verildiği, işyerlerinde verimin düştüğü, okulda öğrencilerin derslere girmediği saatler olmaya başlamıştır (Kasım 2003).

Futbol olgusu bir yandan “kitlelerin afyonu olduğu” gerekçesiyle olumsuz bir eleştiriye maruz kalırken, diğer yandan da toplumsal bir deşarj işlevi gördüğüne dikkat çekilmektedir. Binlerce insan futbol sayesinde stadyumlara gitmekte, bağırıp çağırmakta, böylelikle birikmiş sıkıntısını ve enerjisini üzerinden atmaktadır (Acar 2002; Doğan 1999). Yine futbolun taraftarlar üzerindeki etkisi sadece maç saatleri ile sınırlı değildir. Örneğin Türkiye’de belki de milyonlarca insan hafta sonu olup bitenleri, en heyecanlı yorumları, dedikoduları çeşitli yazarların kaleminden öğrenmek için gazetelerin spor sayfalarını okumakta ve televizyonlardaki tartışma programlarını seyretmektedir. Futbola ilişkin sonuçları insanlar çevresindekilerle de enine boyuna tartışmaktadırlar (Gümüş 2000).

Futbol olgusuna ilişkin araştırmalar daha çok taraftarların saldırganlık davranışları ile sosyo-demografik özellikleri üzerinde yoğunlaşmaktadır (Talimciler 1998; Bozdemir 1998; Kayaoğlu 2000; Talimciler 2000). Ancak

futbolun çeşitli örgütlerde çalışanlar üzerindeki etkilerini bilimsel olarak ortaya koyan araştırmalara pek rastlanmamaktadır. Bu çalışmada, çalışanların futbol olgusuna ilişkin görüşleri ve bir futbol takımının taraftarı olmanın çalışanlar üzerindeki etkileri incelenmektedir.

II. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma ile, futbol olgusunun hastane çalışanlarına nasıl yansıdığına incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu genel çerçevede içerisinde öncelikle hastane çalışanlarının futbol olgusuna ilişkin görüşleri incelenecek, daha sonra futbol taraftarlığının çalışanlar üzerindeki etkisi moral duruma etki, gündemi meşgul etme, çevreyle olan ilişkilere etki ve zaman ayırma boyutlarıyla analiz edilecek; cinsiyet, yaş, görev, gelir ve eğitim düzeyleri açısından hastane çalışanları karşılaştırılacaktır.

2.2. Problem Cümlesi

“Hastane çalışanlarının futbol olgusuna ilişkin görüşleri nelerdir, futbol takımı taraftarlığının hastane çalışanlarına etkisi nasıldır ve bu etkiler bakımından hastane çalışanları arasında fark var mıdır?” soruları bu araştırmanın problem cümlesini oluşturmaktadır.

2.3. Varsayımlar

Araştırma kapsamındaki kişilerin, bilgi toplama aracı olan anket sorularına verdikleri cevaplar gerçek durumu yansıtmaktadır.

2.4. Sınırlamalar

Araştırmanın evrenini Fırat Tıp Merkezi çalışanları oluşturduğu için, sonuçlar bu evrenin özelliklerini yansıtacaktır. Araştırmanın tüm hastane çalışanlarına genelleştirilebilmesi için daha geniş çaplı örneklem üzerinde çalışılması gerekir.

2.5. Evren ve Örneklem

Elazığ ilinde eğitim ve araştırma hastanesi olarak faaliyet gösteren ve bölge hastanesi konumundaki Fırat Tıp Merkezi'nin tüm çalışanları (yaklaşık 1500 kişi) araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Bu evrenden basit rastgele örnekleme yöntemiyle 262 kişilik bir örnek seçilmiştir. Veriler 2002 yılının Haziran ayında toplanmıştır.

2.6. Veri Toplama Yöntemi

Araştırmada veri toplama aracı olarak, literatür taraması yapılarak yazarlar tarafından geliştirilen Futbol Taraftarlığı Anket Formu kullanılmıştır. İki bölümden oluşan anketin ilk bölümünde çalışanlarla ilgili demografik bilgiler ve çalışanların futbol olgusuna ilişkin görüşleri yer almaktadır. Anketin ikinci bölümünde, çalışanların futbol takımı taraftarlığının etkilerini dört boyutta ortaya koyan tutum ve davranış soruları bulunmaktadır.

Dört boyuttan birincisi futbolun hastane çalışanlarının **moral durumuna etkisi** boyutudur. Bu boyut, taraftarlığın çalışanların iş yapma isteği ve genel moral durumu üzerine etkilerini yansıtmaktadır (Örnek soru: Takımınız galip geldiğinde kendinizi mutlu hisseder misiniz?). İkinci boyut olan **gündemi meşgul etmede**, hastane çalışanlarının futbol ve tuttukları takım ile ne kadar içli dışlı oldukları incelenmektedir (Örnek soru: Gündelik yaşamınızda hemen hemen her gün futbolla ilgili konuşmalara katılır mısınız?). Üçüncüsü, futbolun hastane çalışanlarının **çevreyle olan ilişkilere etkisi** boyutudur. Burada da, çalışanların gerek iş arkadaşları gerekse diğer sosyal çevreleriyle olan ilişkilerinde futbolun etkisi incelenmektedir (Örnek soru: Maçlar yüzünden aile fertlerinizle aranızda sorunlar yaşar mısınız?). Son boyut olan **zaman ayırma** ise, futbolun hastane çalışanlarının daha çok seyretme ve ona endeksli program yapma açısından zamanını alıp almadığı ile ilgilidir (Örnek soru: Önemli maç günlerini tespit eder, ona endeksli program yapar mısınız?). Ankette futbol taraftarlığının etkisini ölçmeye ilişkin toplam 20 soru bulunmakta ve her bir boyut 3 ile 8 arasında değişen sorulardan oluşmaktadır. Anketteki boyutların güvenilirlik katsayıları (cronbach alfa) 0.78 ile 0.85 arasında değişmektedir. Bu katsayılar anketin güvenilirliğinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Futbol taraftarlığının etkisini ortaya koymaya yönelik sorular 5'li Likert tipi ölçek ile ölçülmüştür (Hiç=1, Ara Sıra=2, Sık Sık=3, Çok Sık=4, Her

Zaman=5). Karşılaştırmalar her bir boyuttan alınan ortalama puanlara göre yapılmıştır.

2.7. Analiz Metodu

Anketlerden elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılarak, SPSS 10.0 programıyla değerlendirilmiştir. Verilerin analizi ve gruplar arasındaki karşılaştırmalarda iki ortalama arasındaki farkın önemlilik testi (t testi) ve tek yönlü varyans analizi (F testi) kullanılmıştır. Varyans analizi sonucunda gruplar arasında fark bulunduğu, hangi grupların birbirinden farklı olduğunu belirlemek için Tukey testi kullanılmıştır.

III. BULGULAR

3.1. Hastane Çalışanlarına İlişkin Demografik Bulgular

Araştırmaya katılan Fırat Tıp Merkezi çalışanlarının sosyo-demografik özelliklerine ilişkin dağılımları Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1'den de anlaşılacağı gibi çalışanların yarısından fazlası erkek (%57.6) ve yine yarısından fazlası evlidir (%55.7). Hastane çalışanları içerisinde 16 kişi yaşını belirtmemiştir. Yaşını belirten çalışanların yaklaşık yarısı 26-35 yaş grubundadır. Tüm çalışanların yaş ortalaması ise 29.5'tir. Çalışanların %43.1'inin geliri 200 milyon TL'den düşük, ortalama gelir ise 361.1 milyon TL'dir.

Araştırma kapsamındaki hastane çalışanları görevlerine göre hekimler, hemşireler, idari personel, yardımcı hizmet personeli ve diğer sağlık personelinde oluşmaktadır. Çalışanların %14.9'u ilköğretim, %25.2'si lise, %29.8'i önlisans mezunu, %12.6'sı lisans ve yüksek lisans, %17.5'i de doktora derecesine sahiptir. Çalışanların yarısı il merkezinde doğmuştur.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Fırat Tıp Merkezi Çalışanlarının Sosyo-Demografik Özellikleri

Değişkenler	Sayı	Yüzde
Cinsiyet		
Erkek	151	57.6
Kadın	111	42.4
Yaş Grupları (yıl)		
- 25	80	32.5
26-35	121	49.2
36 +	45	18.3
Medeni Durum		
Evli	146	55.7
Bekar	104	39.7
Diğer	12	4.6
Görev		
Hekim	53	20.2
Hemşire	69	26.3
İdari Personel	52	19.8
Yardımcı Hizmetler	63	24.0
Diğer Sağlık Personeli	25	9.5
Gelir Düzeyi (milyon TL)		
- 200	113	43.1
201-600	74	28.2
601 +	75	28.6
Eğitim Düzeyi		
İlköğretim	39	14.9
Lise	66	25.2
Ön Lisans	78	29.8
Lisans ve Yüksek Lisans	33	12.6
Doktora	46	17.5
Doğum Yeri		
İl merkezi	135	51.5
İlçe Merkezi	62	23.7
Belediye-Köy	65	24.8
Toplam	262	100.0

3.2. Hastane Çalışanlarının Futbolla İlişkileri ve Futbol Olgusuna İlişkin Görüşleri

Hastane çalışanlarının % 77.1'i (202 kişi) herhangi bir futbol takımını tuttuğunu, % 22.9'u (60 kişi) ise takım tutmadığını ifade etmişlerdir. Hastane çalışanları içerisinde takım tutanların büyük bir çoğunluğu (% 91.6) Türkiye'de "üç büyükler" olarak bilinen Galatasaray, Fenerbahçe ve Beşiktaş takımlarından birisini tutmaktadır. Galatasaray takımını tutanların % 41'i (23 kişi), Fenerbahçe takımını tutanların % 52'si (26 kişi) ve Beşiktaş takımını tutanların yaklaşık % 58'i (11 kişi) bu takımlarla beraber ikinci bir takımın

tarafтары -çoğunluğu kendi memleketlerine ait takımların taraftarları olduklarını belirtmişlerdir. Hastane çalışanlarının tuttıkları takımlara göre dağılımı Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Fırat Tıp Merkezi Çalışanlarının Tuttukları Takımlar

Takımlar	Sayı	Yüzde
Galatasaray	79	30.1
Fenerbahçe	76	29.0
Beşiktaş	30	11.5
Diğer	17	6.5
Takım Tutmayan	60	22.9
Toplam	262	100.0

Bu makalenin ilgi alanı dışında olmakla birlikte, Türkiye’de hangi takımın taraftarının çok olduğuna ilişkin çeşitli çevrelerce tartışmalar yapılmaktadır. Hastane çalışanları arasında en fazla taraftara sahip futbol takımı Galatasaray’dır. Galatasaray’ı çok az farkla Fenerbahçe takip etmekte, Beşiktaş ise bu iki takımı hayli geriden izlemektedir.

“Size göre futbol fanatizmi ile futbol taraftarlığı arasında ne fark vardır” sorusuna hastane çalışanlarının %25.2’si (66 kişi) herhangi bir cevap vermemiştir. Çalışanların %6.1’i “hiç fark yoktur” şeklinde cevap verirken, diğer çalışanların fanatizm ile taraftarlık arasındaki farka ilişkin belirttikleri ilk beş görüş sırasıyla şu şekildedir: Fanatizm aşırılık, taraftarlık ölçülü olmaktadır (%44.9), fanatizm hastalıktır, taraftarlık sadece takımı desteklemektir (%16.3), fanatizm çevreye ve insanlara zarar verir, taraftarlık medeni olmayı gerektirir (%13.3), fanatizm yenilgiyi hazmedememektir, taraftarlık yenilgiyi kabullenmektir (%6.1), fanatizm her şeyi futbol olmaktadır, taraftarlık sadece sonuçlarla ilgilenmektir (%5.1).

Çalışanların fanatizm ile taraftarlık arasındaki farkı ayırtırlarken genellikle aşırı ilgili olma, şiddete meydan verme, sonuçları kabullenme gibi kriterler kullandıkları görülmektedir. Hastane çalışanlarının % 79.4’ü (208 kişi) taraftar, % 4.2’i (11 kişi) fanatik olduklarını ve % 16.4’ü (43 kişi) her ikisi de olmadıklarını söylemişlerdir.

Hastane çalışanlarının %74.8’i (196 kişi) futbolun ya da futbol taraftarlığı konusunun gereğinden fazla abartıldığını, %17.2’si de abartılmadığını düşünmektedir. Çalışanların %8.0’ı bu konuda görüş bildirmemişlerdir.

Futbol konusunun abartıldığını söyleyen çalışanların ileri sürdükleri gerekçelerden ilk beşi sırasıyla şu şekildedir: Şiddete neden oluyor (%29.6), insanlar avutuluyor, uyutuluyor, sorunlar örtbas ediliyor (%17.0), gereğinden fazla ilgi gösteriliyor, gündemde tutuluyor (%16.4), uğraşılacak başka sorunlarımız var (%15.7), Türkiye'nin tek sorunu ve sporu futbol değil (%8.8).

“Türkiye’de futbol olgusuna ilişkin görüşleriniz nelerdir?” sorusuna hastane çalışanlarının %34.4’ü cevap vermemiştir. Diğer çalışanların bu konuda belirttikleri ilk beş görüş sırasıyla şu şekildedir: Taraftar daha ölçülü olmalı (%25), Türkiye’de önemli problemler var, futbol gereğinden fazla gündemde tutuluyor (%23), futbol fanatizmi tehdit ediyor (21.5), futbolda önemli ve olumlu gelişmeler kaydediliyor (%4.7), futbol diğer sorunları unutturmak için kullanılıyor (%4.1).

3.3. Futbol Takımı Taraftarlığının Hastane Çalışanları Üzerindeki Etkileri

Belirli bir takımın taraftarı olmanın hastane çalışanlarının kişisel ve sosyal yaşamına yansımaları bulunmaktadır. Bu bölümde futbol taraftarlığının hastane çalışanlarına etkisi ele alınacaktır. Bu etkiler moral duruma etki, gündemi meşgul etme, çevreyle ilişkilere etki ve zaman ayırma boyutlarıyla incelenecektir.

Bu bölümdeki analizlerde, hastane çalışanlarının her bir boyut içerisindeki maddelere verdikleri puanların aritmetik ortalamaları hesaplanmış ve istatistiksel değerlendirmeler bu ortalamalar üzerinden yapılmıştır.

Futbol takımı taraftarlığının moral duruma etkisi, taraftarı oldukları takımın maçlardan aldığı sonuçların, çalışanların psikolojilerine yansımaları ile ilgilidir. Futbol takımı taraftarlığının hastane çalışanlarının moral durumuna etkisine ilişkin puanlar Tablo 3’te gösterilmektedir.

Futbol takımı taraftarlığının hastane çalışanlarının moral duruma etki puanı genel olarak 1.972’dir. Futbol takımı taraftarlığının hastane çalışanlarının moral durumu üzerinde belli bir düzeyde etkili olduğu söylenebilir.

Futbol takımı taraftarlığının hastane çalışanlarının moral durumuna etkisi cinsiyete göre karşılaştırıldığında erkekler ile kadınlar arasında farklılık

bulunmaktadır. Aradaki fark istatistiksel olarak da anlamlı bulunmuştur ($t=2.147$, $p=0.033$). Futbol taraftarlığı erkek çalışanların moral durumu üzerinde kadınlara göre daha fazla etkiye sahiptir.

Tablo 3. Futbol Takımı Taraftarlığının Hastane Çalışanlarının Moral Durumuna Etkisine İlişkin Puanlarının Seçilmiş Bazı Değişkenlere Göre Dağılımı

Değişkenler	Moral Duruma Etki				
	n	\bar{x}	SS	F/t	p
Cinsiyet					
Erkek	151	2.076	1.047	2.147	0.033
Kadın	111	1.830	0.808		
Yaş Grupları (yıl)					
- 25	80	2.090	1.004	0.772	0.463
26-35	121	1.920	0.898		
36 +	45	1.942	1.099		
Görev					
Hekim	53	1.939	0.806	1.814	0.127
Hemşire	69	1.776	0.775		
İdari Personel	52	2.030	1.048		
Yardımcı Hizmetler	63	2.015	1.103		
Diğer Sağlık Personeli	25	2.352	1.068		
Gelir Düzeyi (milyon TL)					
- 200	113	2.035	1.045	0.470	0.625
201-600	74	1.948	0.962		
601 +	75	1.901	0.815		
Eğitim Düzeyi					
İlköğretim	39	2.061	1.142	0.982	0.418
Lise	66	2.097	1.126		
Ön Lisans	78	1.802	0.797		
Lisans ve Yüksek Lisans	33	1.993	0.852		
Doktora	46	1.991	0.847		
Toplam	262	1.972	0.959		

Yaş gruplarına göre karşılaştırıldığında, çalışanların yaşı gençleştikçe, futbol taraftarlığının moral durumlarına etkisi puanlarında bir artış gözlenmektedir. Ancak aradaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=0.772$, $p=0.463$).

Görevlerine göre futbol takımı taraftarlığının çalışanların moral durumuna etkisi karşılaştırıldığında, hemşirelerin ve hekimlerin 2'nin altında, idari personel, yardımcı hizmetler ve diğer sağlık personelinin 2'nin üzerinde puanlar aldıkları görülmektedir. Ancak gruplar arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=1.814$, $p=0.127$).

Gelir düzeyi arttıkça futbol takımı taraftarlığının çalışanların morali üzerindeki etkisinde bir azalma gözlenmektedir. Ancak farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=0.470$, $p=0.625$). Eğitim düzeylerine göre hastane çalışanları karşılaştırıldığında futbol takımı taraftarlığının çalışanların moral durumu üzerine etkisi ilköğretim ve lise mezunu çalışanlarda daha yüksek, önlisans, lisans, yüksek lisans ve doktora derecesine sahip çalışanlarda daha düşüktür. Ancak gruplar arasındaki bu farklılıklar istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=0.982$, $p=0.418$).

İkinci boyut olan futbol takımı taraftarlığının gündemi meşgul etmesi, futbol takımlarının maçlardan aldıkları sonuçların hastane çalışanların günlük konuşmalarına yansması ile ilgilidir. Futbol takımı taraftarlığının gündemi meşgul etmesine ilişkin hastane çalışanlarının aldıkları puanlar Tablo 4'te gösterilmektedir.

Futbol takımı taraftarlığının hastane çalışanlarının gündemini meşgul etme puanı genel olarak 1.513'tür. Futbol takımı taraftarlığı, moral etki kadar olmasa da, hastane çalışanlarının gündemlerinde etkili olmaktadır.

Futbol takımı taraftarlığının hastane çalışanlarının gündemlerini meşgul etme puanları cinsiyete göre karşılaştırıldığında, erkek çalışanların futbolu kadın çalışanlardan daha fazla gündemlerinde tuttukları görülmektedir. Aradaki farklılık istatistiksel olarak da anlamlı bulunmuştur ($t=4.746$, $p=0.000$).

Yaş gruplarına göre karşılaştırma yapıldığında, yaşı 25 ve daha genç olanların, yaşı 26-35 arası ile 35 ve üstü yaş grubundakilerden daha yüksek puan aldıkları, yani futbolun genç çalışanların gündemlerini daha çok meşgul ettiği, ancak bu farklılığın istatistiksel olarak anlamlı bulunmadığı görülmektedir ($F=0.295$ $p=0.745$). Gelir seviyesine göre karşılaştırıldığında, gelir düzeyi düşük olanların gündeminde futbolun daha fazla yer aldığı ancak farklılığın istatistiksel olarak anlamlı bulunmadığı görülmüştür ($F=1.563$, $p=0.211$).

Futbol takımı taraftarlığının çalışanların gündemlerini meşgul etme puanları mesleklere göre karşılaştırıldığında hemşirelerin 1.316 puan, idari personelin 1.420 puan, hekimlerin 1.471 puan, yardımcı hizmet personelinin 1.717 puan, diğer sağlık personelinin 1.820 puan aldıkları ve gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak da anlamlı olduğu görülmüştür ($F=4.327$, $p=0.002$). Yapılan

Tukey testi sonucunda farkın hemşirelerin puanının diğer sağlık personeli ve yardımcı hizmet personelinin puanlarından düşük olmasından kaynaklandığı bulunmuştur. Hastanede futbol takımı taraftarlığının gündemlerini en az meşgul ettiği grup hemşirelerdir. Kadın çalışanların puanlarının erkek çalışanlardan düşük çıkması nedeniyle bu sonuç normaldir. Ancak hastanede futbolun en fazla gündemde olduğu grubun diğer sağlık personeli ve yardımcı hizmet personeli olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Futbol Takımı Taraftarlığının Hastane Çalışanlarının Gündemini Meşgul Etmesine İlişkin Puanlarının Seçilmiş Bazı Değişkenlere Göre Dağılımı

Değişkenler	Gündemi Meşgul Etme				
	n	\bar{x}	SS	F/t	p
Cinsiyet					
Erkek	151	1.672	0.800	4.746	0.000
Kadın	111	1.297	0.462		
Yaş Grupları (yıl)					
- 25	80	1.560	0.729	0.295	0.745
26-35	121	1.487	0.636		
36 +	45	1.483	0.839		
Görev					
Hekim	53	1.471	0.560	4.327	0.002
Hemşire	69	1.316	0.508		
İdari Personel	52	1.421	0.658		
Yardımcı Hizmetler	63	1.717	0.800		
Diğer Sağlık Personeli	25	1.820	1.011		
Gelir Düzeyi (milyon TL)					
- 200	113	1.598	0.724	1.563	0.211
201-600	74	1.420	0.689		
601 +	75	1.426	0.673		
Eğitim Düzeyi					
İlköğretim	39	1.638	0.787	2.658	0.033
Lise	66	1.692	0.933		
Ön Lisans	78	1.378	0.520		
Lisans ve Yüksek Lisans	33	1.335	0.494		
Doktora	46	1.510	0.574		
Toplam	262	1.513	0.701		

Gündemi meşgul etme açısından hastane çalışanları eğitim düzeylerine göre karşılaştırıldığında ilköğretim ve lise mezunu çalışanların, önlisans, lisans, yüksek lisans ve doktora derecesine sahip olan çalışanlardan daha yüksek puan aldıkları bulunmuş ve aradaki farklılığın istatistiksel olarak da anlamlı olduğu görülmüştür ($F=2.658$, $p=0.033$). Yapılan Tukey testi sonucunda farkın lise mezunu çalışanların puanlarının lisans ve yüksek lisans derecesine sahip

çalışanların puanlarından daha yüksek olmasından kaynaklandığı bulunmuştur. Ayrıca eğitim düzeyi ile futbol takımı taraftarlığının gündemi meşgul etme puanları arasındaki ilişki Pearson katsayısı ile ölçüldüğünde, eğitim düzeyi ile futbolun gündemi meşgul etme puanları arasında negatif ve anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=-0.126$, $p=0.044$). Eğitim düzeyi arttıkça, futbol hastane çalışanlarının gündemlerinde daha az yer bulmaktadır.

Futbol takımı taraftarlığının çevreyle ilişkilere etkisi boyutu, futbol takımlarının maçlardan aldıkları sonuçların hastane çalışanlarının iş arkadaşlarıyla, aile bireyleriyle ve çevrelerindeki diğer insanlarla ilişkilerindeki etkilerini incelemektedir. Futbol takımı taraftarlığının hastane çalışanlarının çevreyle ilişkilerini etkilemesine ilişkin puanlar Tablo 5'te gösterilmektedir.

Futbol takımı taraftarlığının hastane çalışanlarının çevreyle olan ilişkilerini etkileme puanı genel olarak 1.305'tir. Futbol takımı taraftarlığı, en az hastane çalışanlarının çevreyle ilişkileri boyutunda etkili olmaktadır.

Futbolu takımı taraftarlığının çalışanların çevreyle ilişkilerini etkileme puanları cinsiyete göre karşılaştırıldığında, önceki boyutlarda olduğu gibi, futbolun erkek çalışanların çevreyle ilişkilerinde kadın çalışanlara göre daha fazla etkiye sahip olduğu görülmektedir. Aradaki fark istatistiksel olarak da anlamlı bulunmuştur ($t=2.124$, $p=0.035$).

Çalışanların yaşı arttıkça, futbol takımı taraftarlığının çevreyle olan ilişkilerde etkili olma derecesinde de azalma gözlenmektedir. Gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak da anlamlı bulunmuştur ($F=3.319$, $p=0.038$). Yapılan Tukey testi ile farkın 25 ve daha düşük yaştaki grubun puanının 36 ve daha yüksek yaştaki grubun puanından yüksek olmasından kaynaklandığı anlaşılmıştır. Futbol genç çalışanların çevreyle ilişkilerinde daha fazla etkili olmaktadır.

Futbol takımı taraftarlığının çevreyle ilişkilere etkisi, hastane çalışanlarının meslekleri açısından karşılaştırıldığında, diğer sağlık personeli ve yardımcı hizmetler personelinin puanlarının hekim, hemşire ve idari personelin puanlarından daha yüksek olduğu görülmektedir. Ancak gruplar arasındaki farklılıklar istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=1.659$, $p=0.160$).

Tablo 5. Futbol Takımı Taraftarlığının Hastane Çalışanlarının Çevreyle İlişkilerini Etkilemesine İlişkin Puanlarının Seçilmiş Bazı Değişkenlere Göre Dağılımı

Değişkenler	Çevreyle İlişkilere Etki				
	n	\bar{x}	SS	F/t	p
Cinsiyet					
Erkek	151	1.353	0.522	2.124	0.035
Kadın	111	1.239	0.335		
Yaş Grupları (yıl)					
- 25	80	1.400	0.589	3.319	0.038
26-35	121	1.268	0.330		
36 +	45	1.202	0.436		
Görev					
Hekim	53	1.245	0.308	1.659	0.160
Hemşire	69	1.275	0.367		
İdari Personel	52	1.262	0.516		
Yardımcı Hizmetler	63	1.348	0.459		
Diğer Sağlık Personeli	25	1.495	0.701		
Gelir Düzeyi (milyon TL)					
- 200	113	1.364	0.507	1.669	0.190
201-600	74	1.266	0.483		
601 +	75	1.255	0.320		
Eğitim Düzeyi					
İlköğretim	39	1.305	0.508	1.716	0.147
Lise	66	1.424	0.624		
Ön Lisans	78	1.259	0.349		
Lisans ve Yüksek Lisans	33	1.215	0.329		
Doktora	46	1.271	0.317		
Toplam	262	1.305	0.455		

Futbol takımı taraftarlığının çalışanların çevreyle ilişkilerindeki etkisi, hastane çalışanlarının gelir düzeyine göre karşılaştırıldığında, gelir düzeyi yükseldikçe etki azalmaktadır. Yani, düşük gelirli grupların çevreyle olan ilişkilerinde futbol takımı taraftarlığı daha fazla etkili olmaktadır ancak bu farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=1.669$, $p=0.190$). Yine futbolun çevreyle ilişkilerde etkili olma derecesi ilköğretim ve lise mezunu çalışanlarda, önlisans, lisans, yüksek lisans ve doktora derecesine sahip çalışanlara göre daha fazladır. Ancak bu farklılık da istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=1.716$, $p=0.147$).

Zaman ayırma boyutu, futbol maçlarının ya da futbola ilişkin programların TV'den seyredilmesi, stadyumlara maç izlemek için gidilmesi gibi tutumlar ile ilgilidir. Hastane çalışanlarının futbola zaman ayırma boyutuna ilişkin aldıkları puanlar Tablo 6'da gösterilmektedir.

Tablo 6. Futbol Takımı Taraftarlığının Hastane Çalışanlarının Zaman Ayırmasına İlişkin Puanlarının Seçilmiş Bazı Değişkenlere Göre Dağılımı

Değişkenler	Zaman Ayırma				
	n	\bar{x}	SS	F/t	p
Cinsiyet					
Erkek	151	2.319	1.146	6.973	0.000
Kadın	111	1.551	0.604		
Yaş Grupları (yıl)					
- 25	80	1.983	1.025	0.039	0.961
26-35	121	2.025	0.997		
36 +	45	2.015	1.170		
Görev					
Hekim	53	2.088	0.894	4.589	0.001
Hemşire	69	1.579	0.643		
İdari Personel	52	2.040	1.051		
Yardımcı Hizmetler	63	2.295	1.298		
Diğer Sağlık Personeli	25	2.093	1.052		
Gelir Düzeyi (milyon. TL)					
- 200	113	2.057	1.107	0.581	0.560
201-600	74	1.890	1.024		
601 +	75	2.000	0.900		
Eğitim Düzeyi					
İlköğretim	39	2.166	1.286	3.813	0.005
Lise	66	2.251	1.252		
Ön Lisans	78	1.684	0.675		
Lisans ve Yüksek Lisans	33	1.787	0.772		
Doktora	46	2.152	0.952		
Toplam	262	1.993	1.026		

Hastane çalışanlarının futbola zaman ayırma puanı genel olarak 1.993'tür. Futbol, hastane çalışanları üzerinde en fazla zaman ayırma boyutunda etkili olmaktadır.

Çalışanların futbola zaman ayırma puanları cinsiyete göre karşılaştırıldığında, erkeklerin kadınlara göre çok daha fazla zaman ayırdıkları görülmektedir ve aradaki farklılık istatistiksel olarak da anlamlı bulunmuştur ($t=6.973$, $p=0.000$).

Yaş gruplarının futbola zaman ayırma puanları birbirlerine çok yakın çıkmış ve gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmamıştır ($F=0.039$, $p=0.961$). Gelir düzeylerine göre bir karşılaştırma yapıldığında, geliri 201-600 milyon TL arası olanların puanı, 200 milyon TL ve daha aşağı olanlar ile 601 milyon TL ve daha yukarı olan gruplardan daha düşük

bulunmuştur. Ancak bu farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (F=0.581, p=0.560).

Futbola zaman ayırma, hastane çalışanlarının görevlerine göre karşılaştırıldığında, hekim, idari personel ve diğer sağlık personelinin puanı birbirlerine yakınken, diğer gruplara göre hemşirelerin puanı düşük, yardımcı hizmetler personelinin puanı ise yüksek bulunmuştur. Gruplar arasındaki farklılık istatistiksel olarak da anlamlıdır (F=4.589, p=0.001). Yapılan Tukey testi ile farkın yardımcı hizmetler personelinin puanının hemşirelerin puanından yüksek olmasından kaynaklandığı bulunmuştur. Hastane çalışanları arasında futbola en fazla zaman ayıran grup yardımcı hizmetler personeldir.

Eğitim düzeylerine göre futbola zaman ayırma puanları karşılaştırıldığında, en yüksek puanı lise mezunu çalışanlar, en düşük puanı ise önlisans derecesine sahip çalışanlar almışlar ve bu iki grup arasındaki farklılık istatistiksel olarak da anlamlı bulunmuştur (F=3.813, p=0.005).

IV. TARTIŞMA

Bu araştırmada ortaya çıkan sonuçlara göre, hastane çalışanlarının çoğunluğu (%68,7) futbol takımı taraftarlığı ile futbol fanatizmi arasında fark bulmaktadır. Bu ayırmda aşırı ilgi gösterme, şiddete neden olma, maç sonuçlarını hazmedememe gibi kriterler kullanmışlardır. Çalışanlar arasında kendini fanatik olarak tanımlayanların oranı %4.2'dir. Hastane çalışanlarının %74.8'i şiddete neden olduğu, insanlar avutularak ve uyutularak sorunlar örtbas edildiği, gereğinden fazla ilgi gösterilip gündemde tutulduğu, uğraşılacak başka önemli sorunlar olduğu ve Türkiye'nin tek sorununun ve sporunun futbol olmadığı gerekçeleriyle, futbol konusunun abartıldığını düşünmektedirler.

Türkiye'deki futbol olgusuna ilişkin olarak hastane çalışanları taraftarın daha ölçülü olmasını istemekte ve futbol fanatizmi tehlikesine dikkat çekmektedirler. Bunun yanında, önemli problemler varken futbolun gündemde tutulmasından da rahatsız olmaktadır. Çalışanlardan bir kısmı Türkiye'de futbola ilişkin önemli ve olumlu gelişmeler olduğunu söylemişlerdir.

Futbolun daha çok erkek sporu olduğu, gelir ve eğitim düzeyi düşük olanların futbol takımı taraftarlığı ile daha çok ilgilendiği ileri sürülmektedir

(Acar 2002). Araştırmalarda dünyadaki futbol izleyicilerinin %85'ten fazlasının erkek olduğu ortaya konmuştur (Talimciler 2000).

Bu araştırmada futbol takımı taraftarlığının etkisi incelenen dört boyutta da (moral duruma etkisi, gündemi meşgul etme, çevreyle ilişkilere etkisi ve zaman ayırma) erkek çalışanlar kadın çalışanlardan daha yüksek puan almışlardır. Bu bulgular, Balcıoğlu'nun "kültürün cinsiyetler üzerindeki etkisi spor açısından da yadsınamaz bir gerçekliktir" savıyla (Balcıoğlu 2003) paralellik göstermektedir.

Dünyada futbol izleyicilerinin yarıdan fazlasının 15-24 yaş arasında değişen gençler olduğu söylenmektedir (Talimciler 2000). Bu araştırmada da, futbol takımı taraftarlığının moral duruma etkisi, gündemi meşgul etme ve çevreyle ilişkilere etkisi açısından yaş gruplarında da belirli bir farklılaşma eğilimi görmek mümkündür. Genellikle yaş ile futbol takımı taraftarlığının etkisi arasında negatif bir ilişki, yani yaş düştükçe futbol takımı taraftarlığının etkisinin arttığı gözlenmektedir. Ancak yaş gruplarındaki fark sadece çevreyle olan ilişkiler açısından istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Futbol takımı taraftarlığı çevreyle olan ilişkilerde 25 yaş ve daha altında, 36 yaş ve daha üstü gruba göre daha etkili olmaktadır.

Gelir düzeyi ile futbol takımı taraftarlığı arasındaki ters orantı, moral duruma etki, gündemi meşgul etme ve çevreyle olan ilişkilere etki boyutlarında kendini göstermektedir. Yani gelir düzeyi düşük gruplar futboldan daha çok etkilenmektedir. Ancak bu farklılıklar istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Hastane çalışanlarının eğitim düzeyi yükseldikçe futbol takımı taraftarlığının etkisi düşmektedir. Futbolun, lise mezunu çalışanların gündemini, lisans ve yüksek lisans derecesine sahip olan çalışanlardan daha fazla meşgul ettiği ve aradaki farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür. Futbola lise mezunu çalışanlar önlisans derecesine sahip olan çalışanlardan daha fazla zaman ayırmaktadırlar. Bu farklılık da istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

V. SONUÇ

Sosyolojik açıdan kültür, bir toplumun üyeleri arasında paylaşılan, devredilen ve bir değişim süreci içinde bulunan öğrenilmiş davranış kalıplarıyla, bu kalıpların (inanç, değer, tavır ve maddi unsurları kapsayan) ürünlerinin oluşturduğu bir yaşam biçimidir (Tan 1981). Futbolun da, oyuncularını ve seyircilerini ile kendine ait ayrı bir kültürü bulunmaktadır. Aynı futbol takımının taraftarları diğerleriyle aralarında sınır çizilememekte ve statlarda hiç tanımadığı takım arkadaşları ile ortak noktalarda kolayca birleşebilmektedirler. Bu da, taraftarlar arasında sosyolojik olarak bir gruplaşma gerçeğinin varlığını ortaya çıkarmaktadır.

Diğer taraftan futbolun bireyleri kitle kültürüne yönlendirdiği ve çeşitli toplumsal yapıları etkilediği de ifade edilmektedir. Atabeyoğlu'na göre futbol bir spor dalı ya da oyun olmaktan çok, geniş kitlelerin yaşamlarını kuşatan bir sosyal olgu haline gelmiştir. Bu olgu sadece ilgili olanları değil, hiç ilgisizleri bile çeşitli yönleriyle etkilemektedir. Milli maçlarda elde edilen başarının borsayı bile yükselttiği düşünülürse, futbolun bir çok sosyal disiplinin ilgi alanına girdiği söylenebilir (Atabeyoğlu 2002).

Bu düşünceler çerçevesinde bir analiz niteliği taşıma amacı güden bu araştırmada, hastane çalışanlarının futbola ilişkin görüşleri ve bir futbol takımı taraftarı olmanın kendi yaşamlarındaki etkileri ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Sosyal bir olgu olan futbol, örgütlerde de kendini hissettirmektedir. Hastane çalışanlarının da dikkat çektiği gibi, futbol fanatizmi toplumu tehdit etmektedir. Bunun örgüt içine yansımaları olarak, kurumda maçla ilgili ciddi tartışmaların yapıldığı, kavgaların çıktığı, insanların birbirlerini tuttukları takım ile değerlendirdiği, birbirleriyle ilişkilerde veya aidiyet duygularını geliştirmede tuttukları takımların etkili olabileceği dikkate alınmalıdır.

Erdoğan'a göre takımlar kazandığı zaman taraftarları arasında birlik ve beraberlik duyguları ortaya çıkmaktadır. Takımların kaybetmesi ise taraftarlar arasında moral çöküntü ve hoşnutsuzluğa neden olmaktadır (Erdoğan 2000). Hastane çalışanları özellikle zaman ayırma ve moral durumlarına etkisi açısından futbolla ilişkilidirler. Özellikle eğitim ve gelir düzeyi düşük gruplarda, gençlerde ve erkeklerde futbolun etkisi daha fazladır.

Hastanedeki çeşitli örgütsel ve yönetsel konularda bu gerçeğin farkında olmakta yarar bulunmaktadır. Bu bağlamda futbol açısından önemli günlerde, örneğin bir Galatasaray-Fenerbahçe maçının öncesinde ve sonrasında, gündem ve öncelik bu konuya verileceğinden ve insanlar bu maça göre toplantı, görüşme, çalışma vb. saatlerini ayarlama eğiliminde olacaklarından, yöneticilerin bu gerçeği dikkate almaları gerekir.

Bu araştırmada futbol takımı taraftarlığının çalışanlar üzerindeki etkileri yazarlar tarafından geliştirilen anketle ölçülmüştür. Futbol olgusunun kişilerin yaşamlarının çeşitli yönlerine etkilerini ortaya koymak amacıyla hazırlanmış, geçerlilik ve güvenilirlikleri çeşitli örneklemeler üzerinde kanıtlanmış başka ölçeklerle yeni araştırmalar yapılabilir. Yine taraftarlığın çalışanların iş ilişkilerinde, motive edilmesinde, aidiyet duygusu sağlamada etkilerinin olup olmadığı yeni örneklemeler üzerinde çalışılarak ortaya koyulabilir.

KAYNAKLAR

1. Acar M. (2002) **Milli Takımın Başarısının Düşündürdükleri: Bu Başarıdan Çıkarılacak Dersler var mı?** (on line) http://www.liberal-dt.org.tr/guncel/Acar/ma_takim.htm
2. Atabeyoğlu S. (2002) **Futbol mu İdeoloji mi?** (on line) <http://www.dorduncukuvvetmedya.com/article.php?sid=984>
3. Balcıoğlu İ. (2003) **Sporun Sosyolojisi ve Psikolojisi**. Bilge Yayınları, İstanbul.
4. Bostancı M. N. (1999) Futbolun Anlattığı. **Düşünen Siyaset** 1(2):58-65.
5. Bozdemir M. (1998) **Futbol Fanatizminin Sosyolojik Açından Tahlili**. Marmara Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
6. Doğan İ. (1999) Türk Futbolunda Potansiyel İstanbul Ruhu ve Şiddet. **Düşünen Siyaset** 1(2):73-86.
7. Erdoğan İ. (2000) **Spor, Siyaset ve İdeoloji**. (on line) <http://www.media.ankara.edu.tr/~erdogan/spor2000.html>
8. Gümüş S. (2000) **Futbol ve Biz**. Can Yayınları, İstanbul.

9. Kasım S. (2003) **Futbol Fanatizmine Psikolojik Bakış.** (on line), <http://www.habervitrini.com/dosyalar.asp/?yazar=ozel&sid=1159>
10. Kayaoğlu A. G. (2000) **Futbol Fanatizmi, Sosyal Kimlik ve Şiddet: Bir Futbol Takımının Taraftarlarıyla Yapılan Çalışma.** Ankara Üniversitesi Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
11. Talimciler A. (1998) **Türkiye’de Futbol Fanatizmi ve Medya İlişkisi.** Ege Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
12. Talimciler A. (2000) Sosyolojik Açıdan Futbol Fanatizmi. **III. Ulusal Sosyoloji Kongresi.** 2-4 Kasım, Eskişehir.
13. Tan M. (1981) **Toplum Bilimine Giriş.** A.Ü.E.F. Yayın No : 97, Ankara.